

ΟΣΤΡΑΚΟ 11

ΟΙ ΛΑΟΙ ΚΑΙ ΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ : ΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Σ Ο Υ Φ Ι Σ Μ Ο Σ

Ἵ Ὁ Σουφισμὸς εἶναι μιὰ Πνευματικὴ Τάξη ἀνθρώπων ποὺ φτάνει ἀπὸ τὰ βάθη τῶν αἰώνων ὡς τίς μέρες μας κυριαρχώντας στὸν ἀραβικὸ κόσμον ἀλλὰ καὶ προχωρώντας πρὸς κάθε κατεύθυνση γεωγραφικὴ καὶ κάθε πολιτισμὸ, ὥστε γὰ εἶναι πραγματικὰ δύσκολο γὰ διαγραφῶν τὰ ὄρια ἢ γὰ διαπιστωθῶν οἱ πηγές καὶ οἱ ἀφετηρίες του. Οἱ μελετητές του (ὅπως ὁ Idries Shah πού, βασικά, μεταφράσεις του παρουσιάζουμε ἐδῶ) διαπιστώνουν σουφιστικὰ στοιχεῖα καὶ ἐπιδράσεις στοὺς πῶ ἀπροσδόκητους πνευματικοὺς χώρους καὶ δημιουργοὺς, ἀπὸ τὸ Ζέν καὶ τὴ Γιόγκα, μέχρι τὸ Ντάντε, τὸ Σαίξπηρ, τὸν Ἄντερσεν καὶ τὸν Ντάγκ Χάμμερσελεντ.

Ἵ Ὁ Σουφισμὸς εἶναι ἕνας τρόπος πνευματικῆς ζωῆς καὶ δραστηριότητος ποὺ ἔδωσε στοὺς μύστες του μιὰ χωρὶς περιορισμοὺς δυνατότητα ν' ἀνταποκριθῶν μὲ πνευματικὰ μέσα στὶς ποικίλες ἀνάγκες τῶν κοινωνιῶν ὅπου ἔζησαν. Ἔτσι, μπορούμε νὰ θεωροῦμε σὲ σουφιστικὰ κείμενα, ἢ στὴ σουφιστικὴ συμπεριφορὰ γενικά, στοιχεῖα (ἢ καὶ μὲ πληρότητα ἀναπτυγμένα συστήματα, κάποτε ἀπροσέγγιστα, ἀκόμη, καὶ ἀπ' τὶς δυνατότητες τῆς ἐποχῆς μας) ὅσων ἀργότερα ἀναπτύχθηκαν στὶς ἐπιστήμες ἢ στὴ φιλοσοφία. Πράγμα, βέβαια, φυσικὸ, ἀφοῦ ὁ Σουφισμὸς εἶναι μιὰ γενική, πρωταρχικὴ πνευματικὴ συμπεριφορὰ πρὸς ὅλα καὶ ὅλους (στὸ βαθμὸ ποὺ γίνεται αὐτὸ δυνατό γιὰ μιὰ μυητικὴ πνευματικὴ στάση, ὅπως γ.π. ἢ Γιόγκα ἢ τὸ Ζέν, μὲ τὰ ὁποῖα καὶ μὲ ἄλλα ὅμοια τοὺς πνευματικὰ συστήματα ὁ Σουφισμὸς εἶναι, φυσικά, συγγενικός : τὸ ἴδιο ἄλλιως).

Τὸ νόημα τῆς λέξεως εἶναι δύσκολο γὰ διαπιστωθεῖ : φαίνεται πὼς εἶναι μιὰ συμβολικὴ λέξη, τὸ SUF, ποὺ ἐνεργεῖ στὴν ἀνθρώπινη πνευματικότητα ἄμεσα, ὅπως γίνεται, ἄς ποῦμε, μὲ τὸ ἰνδικὸ OM καὶ ἄλλα ἀνάλογα.

Ἵ ἂν μπορέσουμε λοιπὸν γὰ δοῦμε πῶ καλὰ τὸ Σουφισμὸ ἀν τὸν θεωρήσουμε, ὅσο γίνεται, στὶς διαστάσεις του, καὶ ὄχι στὶς ἐκφυλισμένες μορφές, ὅπως οἱ δεξιότητες τοὺς συνδέουμε μὲ τὸ χορὸ μόνον. Ἵ Ποικιλία τῶν μορφῶν ἐφαρμογῆς του, τὰ καὶ μὲ οἰκεία μας συστήματα στοιχεῖα του (γ.π. ἢ πλατωνικὴ ἀνάμνηση), ἢ τῆτα τοῦ τρόπου του καὶ ὅ,τι ἄλλο ἢ προσεκτικὴ μελέτη θὰ μᾶς δώσει, μπόρ νὰ μᾶς κάνουν γὰ τὸν προσέξουμε ὅσο τὸ ζενισμὸ καὶ τὰ ἄλλα ὅμοια κείμενα ἢ Ἵδρια ἔχει παρουσιάσει πολλὰ τέτοια ὡς τώρα, καὶ κείμενα σουφιστικὰ μὲ ἀφίξ, τ. 7, σελ. 38), ὥστε γὰ μᾶς δοθεῖ καὶ μ ι ἂ ἄ λ λ η δ υ ν α τ η τ α γιὰ τὴ ζωῆ.

Ἵ εἶναι καὶ ὁ κύριος λόγος γιὰ τὸν ὁποῖο ἢ Ἵδρια παρουσιάζει (καὶ θὰ παλάζει) τέτοια κείμενα (ποὺ ἀρχίζουν ἐπιτέλους νὰ ἐκδίδονται, γενικότερα, ὅ : τὸ ζέν ἢ ὁ δὸν Χουάν γ.π.). Εὐρύνοντας τὴ σκέψη μας καὶ βλέποντας ἔτσι ἢς ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι τρόποι ἐκτὸς ἀπ' τὸν (σημερινὸ) τρόπο τῆς ἐπιστήμης ἢνουμε σιγὰ-σιγὰ στὴν κατάλληλη στάση γιὰ τὴ μελέτη τῆς γλώσσας (καὶ οὐ δημοτικῶν τραγουδιῶν).

Ἵ ἂν σημειώσουμε τί μᾶς ἐνδιαφέρει ἀπ' τὸ Σουφισμὸ (ἢ τὸ ζέν ἢ τὸν Ζούε κ.λ.π.) γιὰ τὴ μελέτη τοῦ δημοτικῶν τραγουδιῶν δὲ φαίνεται (τώρα τουλάχιστον) πολὺ χρήσιμο, εἶναι μᾶλλον δεσμευτικὸ (ὅπως ἦταν, σ' ἕνα βαθμὸ, οἱ παραλληλισμοὶ δημοτικῶν τραγουδιῶν — Ὅμηρου στὰ τεύχη 1—5 — γι' αὐτὸ καὶ σταμάτησαν). Αὐτὸ ὅμως δὲ θὰ πῆ ὅτι δὲν ἐνδιαφέρουν αὐτὰ τὰ κείμενα γιὰ τὴ σωστὴ σπουδὴ στὸ δημοτικὸ τραγούδι : νομίζω πὼς εἶναι ὀδηγητικὰ πρὸς τὸ δημο-

τικὸ τραγούδι καὶ ὅσα δικά του. Ὁ ἀναγνώστης ἄς προχωρήσει σ' ὅτι προσωπικὰ θεωρεῖ πὼς ἐνδιαφέρει σχετικὰ μ' αὐτὴ τὴ σπουδὴ. Ἄν πάλι δὲν τὸν ἐνδιαφέρει τὸ πράγμα ἢ δὲ βρίσκει σημεῖα ἀναφορᾶς — ἄς διαβάσει αὐτὰ (καὶ τ' ἄλλα τέτοια) κείμενα σὰν αὐτὸ πού εἶναι : ἕνα μέρος ἀπὸ τὴν περιουσία τῆς ἀνθρωπότητος.

*

Αὐτὰ τὰ λίγα παραπάνω λόγια μὲ κανένα τρόπο δὲν πρέπει νὰ ἐπηρεάσουν οὐσιαστικὰ τὴν προσωπικὴ μελέτη τῶν κειμένων, πού μεταφράστηκαν μὲ τὴν προσωπικὴ νὰ ἐξασφαλιστεῖ αὐτὴ ἡ δυνατότητα :

Ὁ Σουφισμὸς εἶναι τὰ κείμενα πού ἀκολουθοῦν.

Σωκρ. Λ. Σκαρτοῆς

Ἑλ—Γκαζαλι

1. Ἡ καμήλα εἶναι πιὸ δυνατὴ ἀπ' τὸν ἄνθρωπο· ὁ ἐλέφαντας εἶναι πιὸ μεγάλος· τὸ λιοντάρι εἶναι πιὸ γενναῖο· τὸ βόδι τρώει πιὸ πολὺ ἀπ' τὸν ἄνθρωπο· τὰ πουλιὰ ἔχουν πιὸ πολλὴ παλληκαριά. Ὁ ἄνθρωπος ἔγινε μὲ τὸ σκοπὸ νὰ μαθαίνει.

2. Θὰ ἤθελα νὰ ξέρω τι κέρδισε στὴν πραγματικότητα ὁ ἄνθρωπος πού δὲν ἔχει γνώση καὶ τι δὲν κέρδισε ὁ ἄνθρωπος μὲ γνώση.

Ὁμάρ Καγιάμ

3. Ἀποκοιμήθηκα κι ἡ Σοφία μου εἶπε :
 «Μὲ τὸν ὕπνο, τὸ τριαντάφυλλο τῆς εὐτυχίας δὲν ἄνθισε ποτέ.
 Γιατὶ κάνεις κάτι πού εἶναι κοντὰ στὸ θάνατο ;
 Πιὲς «κρασί», γιατί θὰ ἔχεις ὕπνο γιὰ πολὺ καιρό.

4. Φίλοι, ὅταν συγκεντρώνεστε πρέπει πολὺ νὰ θυμάστε τὸ Φίλο.
 Ὅταν πίνετε μαζί μ' ἐπιτυχία,
 σὰν ἔρθει ἡ σειρά μου, «γυρίστε ἀνάποδα τὸ ποτήρι».

5. Ξέρεις τι μπορεῖ νὰ ἔναι ὁ ἄνθρωπος στὴ γῆ, Καγιάμ ;
 Ἐνα φανάρι φαντασίες, μέσα σὲ μιὰ λάμπα.

6. Πάρε κάτι τι ἀπὸ Δῶ γιὰ Κεῖ
 — δὲ θὰ κερδίσεις ἂν πᾶς μ' ἄδεια χέρια.

Ἄττάρ τοῦ Νισαπούρ

7. Ὁ ἀληθινὸς ἐραστὴς βρίσκει τὸ φῶς μονάχα ἂν, σὰν τὸ κερὶ,
 ἔχει καύσιμο ὑλικὸ τὸν ἑαυτὸ του καὶ τὸν καταναλώνει.

8. Δὲν ξέρεις τίποτα γιὰ τὸν ἑαυτὸ σου ἐδῶ, σ' αὐτὴ τὴν κατάσταση. Εἶσαι
 σὰν τὸ κερὶ στὴν κυψέλη : τι ξέρει αὐτὸ ἀπὸ φωτιά καὶ σταλαγμὸ ;

Ἰμπν—ἐλ—Ἄραμπι

9. Ὁ Ἰμπν-ἐλ-Ἄραμπι τῆς Ἰσπανίας δασκάλευε τοὺς ὀπαδοὺς του μ' αὐτὴ τὴν πολὺ παλιὰ κουβέντα :
 Ὑπάρχουν τρεῖς μορφές γνώσης. Ἡ πρώτη εἶναι ἡ διανοητικὴ γνώση, πού στὴν